

Ģimenes locekļu lomas un to saturs, dzīvojot kopīgi vairākām paaudzēm nedalītā mājsaimniecībā: etnogrāfisks pētījums

Lotārs Freivalds^{1,2}, Lolita Cibule²

¹ Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari", Latvija

² Rīgas Stradiņa universitāte, Rehabilitācijas fakultāte, Latvija

Ievads. Pasaulē noris demogrāfiskās pārmaiņas ar vēl nebijušu paaudžu savstarpējo attiecību ilgumu un novirzi no līdzsvara starp veciem cilvēkiem, viņu bērniem un mazbērniem. Ģimenēs notiek ievērojamas demogrāfiskas, socioloģiskas un ekonomiskas pārmaiņas. Eiropā 2012. gads tika pasludināts par aktīvas novecošanas un paaudžu savstarpējās solidaritātes gadu. Ģimenes kļūst mazākas, iezīmējas individualitāte, iedzīvotāji izvēlas dzīvot kopā divām paaudzēm. Tādēļ paaudžu savstarpējā solidaritāte kļuvusi par vājo punktu. Latvijā ir maz informācijas par dažādu paaudžu kopdzīves ietekmi uz lomām un to realizēšanu, dzīvojot kopā nedalītā mājsaimniecībā.

Darba mērķis. Noskaidrot dažādu paaudžu ģimenes locekļu lomas un to saturu, dzīvojot nedalītā mājsaimniecībā.

Materiāls un metodes. Pētījumā piedalījās ģimene, kurā kopā dzīvoja trīs paaudžu seši ģimenes locekļi, kas uzturējās nedalītā mājsaimniecībā vismaz piecas diennaktis nedēļā. Latviešu valoda bija galvenā sazināšanās valoda ģimenē.

Informācijas iegūšanai tika izmantota daļēji strukturēta intervija pēc Lomu pārbaudes lapas struktūras (Kielhofner, Oakley, 2006) un Novērošanas protokols (Lotārs Freivalds, 2013).

Rezultāti. Pēc pētījuma dalībnieku domām nozīmīgākās lomas ģimenē ir sievas / vīra, mātes / tēva lomas, bet nenozīmīgākā ir aprūpētāja loma. Mātes / tēva lomu intervētās personas saista ar bērnu aprūpi, audzināšanu un laika pavadīšanu ar bērniem. Sievas / vīra lomu identificē ar sievas / vīra aprūpi, laika pavadīšanu ar sievu / vīru. Mājsaimnieces / mājsaimnieka lomu ģimenes locekļi raksturoja ar šādām nodarbēm: ēdiena gatavošana, mājas uzkopšana, veļas mazgāšana, dārza darbi, remontdarbi, rūpes par mājdzīvniekiem. Sievietes daudz vairāk laika pavada, realizējot mājsaimnieces lomu, nekā vīrieši – mājsaimnieka. Amatiera / interesenta loma tiek saistīta ar brīvā laika pavadīšanu, aktīvu atpūtu, atpūtu pie datora vai televizora, galda spēles un citas brīvā laika nodarbes.

Secinājumi. Rezultāti liecina, ka pētījumā iesaistītajai ģimenei bija strukturēta ikdiens. Lomas ģimenē bija sadalītas starp personām pēc dzimuma vai paaudzes, balstoties uz savstarpēju vienošanos. Atsevišķas ģimenes locekļu lomas tika realizētas ilgstoši, bet laika kontekstā mainījās šo lomu saturs un nodarbes, kas saistītas ar konkrētās lomas izpildi. Dažādu paaudžu ģimenes locekļu lomu saturs bija savstarpēji līdzīgs, jo pārklājās veikto ikdienas nodarbjū repertuārs.